

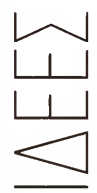
● ΑΠΟ ΤΟΝ **ΘΑΝΑΣΗ ΓΙΑΛΚΕΤΣΗ**

Εσείς μεγαλώσατε στη Σοβιετική Ένωση, γίνατε συγγραφέας της ρωσικής γλώσσας, με πατέρα Λευκορώσο και μητέρα Ουκρανή. Πώς βιώνετε σήμερα τη σύγκρουση ανάμεσα σε αυτές τις τέσσερις φύσεις, που μπήκαν σε πόλεμο μεταξύ τους;

Όταν πήρα το βραβείο Νόμπελ, είπα ότι έχω δύο κατοικίες ή ακόμα και τρεις: τη Λευκορωσία, την Ουκρανία και τη ρωσική κουλτούρα. Ήταν όμως εντελώς διαφορετικοί καιροί και όλοι εμείς ήμασταν κάτω από τη μεγαλειώδη επίδραση της ρωσικής κουλτούρας, νιώθαμε όλη τη σαγήνη της, ενώ σήμερα φαίνεται να βρισκόμαστε σε έναν άλλο κόσμο. Οφείλουμε να αναρωτηθούμε, και να ρωτήσουμε όλη τη ρωσική ελίτ, γιατί η κουλτούρα της χώρας έγινε ανίσχυρη, γιατί δεν βοηθάει σε αυτή την τραγική κατάσταση, γιατί οι άνθρωποι δεν στρέφονται προς τον λόγο της κουλτούρας και δεν τον ακούνε, και ακούνε αντίθετα μόνο την τηλεόραση.

Οφείλουμε να αναρωτηθούμε, και να ρωτήσουμε όλη τη ρωσική ελίτ, γιατί η κουλτούρα της χώρας έγινε ανίσχυρη, γιατί δεν βοηθάει σε αυτή την τραγική κατάσταση

Τι έχει συμβεί;
Αναρωτιέμαι κι εγώ καθημερινά. Γνωρίζετε ότι γίνεται πάντα λόγος για τη «μυστηριώδη ρωσική ψυχή», στον 19ο αιώνα ήταν μια πολύ συνηθισμένη έκφραση. Πού έχει καταλήξει σήμερα εκείνη η ψυχή; Σας αναφέρω ένα μόνο παράδειγμα που με εξέπληξε πρόσφατα. Οι ουκρανικές μουσικές υπηρεσίες πραγματοποιούν συνεχώς υποκλοπές των συνομιλιών των Ρώσων στρατιωτών με τους γονείς τους, τις οικογένειές τους. Και να που ένας Ρώσος στρατιώτης τηλεφώνά στη σύζυγό του και την πληροφορεί: «Εμείς εδώ κλέβουμε, παίρνουμε λάφυρα. Εγώ δεν έχω μαζί μου μεγάλη τσάντα, αλλά κάτι κατάφερα να αρπάξω. Για παράδειγμα, μεταχειρισμένο ασήμι». «Μεταχειρισμένο ασήμι; Τι είναι αυ-

Τι απέγινε η ρωσική ψυχή;

Η συγγραφέας Σβετλάνα Αλεξίεβιτς (Νόμπελ Λογοτεχνίας 2015) μίλησε για τον πόλεμο της Ουκρανίας στην εφημερίδα La Repubblica. Από τη συνέντευξή της αυτή παρουσιάζουμε ένα απόσπασμα

τό;», τον ρωτάει εκείνη. «Είναι αυτό που αφαιρούμε από τους νεκρούς. Εσύ όμως θα μπορέσεις να αξιοποιήσεις το μεταχειρισμένο ασήμι;». Να που γεννιέται το ερώτημά μου: Πώς επεργεί αυτή η μεγάλη ρωσική κουλτούρα; Γιατί σήμερα δεν λειτουργεί; Γιατί μια τόσο πρωτόγονη προπαγάνδα, όπως αυτή της τηλεόρασης, έχει επικρατήσει;

Σβετλάνα Αλεξίεβιτς

Είναι μια μεταβολή την οποία επέφερε ο πόλεμος ή συντελούνταν ήδη από πριν;

Εγώ ξέρω ότι μέχρι πριν από λίγο καιρό μιλούσαμε για ένα έθνος με πνευματικότητα, για μια χώρα που, όπως πάντα έλεγαν, διαβάζει περισσότερο από κάθε άλλη. Και να που σήμερα φτάσαμε στο μεταχει-

ρισμένο ασήμι που το αφαιρούν από τους νεκρούς. Όταν, μετά την ένοπλη σύγκρουση, το τάγμα υποχωρεί για να αναπαυτεί στη Λευκωρσία, φτάνουν πρώτα τα άρματα μάχης και τα τεθωρακισμένα και αμέσως μετά ακολουθούν τα φορτηγά γεμάτα πλυντήρια, ψυγεία, παιδικά ποδήλατα... Μια λεηλασία. Κι εγώ αισθάνομαι απελπισμένη και σκέφτομαι πώς να διαλέξουμε τις λέξεις ώστε οι άνθρωποι να κατανοήσουν ότι αυτά είναι τρομερά πράγματα. Η Ρωσία κάνει εκείνα που οι ναζιστές έκαναν στο δικό της έδαφος. Τώρα έχουμε να κάνουμε με τον ρωσικό φασισμό.

Είναι μια καταλήστευση;

Ναι, ακριβώς. Οι στρατιώτες λεη-

Βιβλία της Σβετλάνα Αλεξίεβιτς που κυκλοφορούν στη γλώσσα μας: «Ο πόλεμος δεν έχει πρόσωπο γυναίκας» (Πατάκης 2017), «Το τέλος του κόκκινου ανθρώπου» (Πατάκης 2016), «Τσέρνομπιλ» (Πατάκης 2015), «Οι μολυβένιοι στρατιώτες» (Συγχρονισμός Ορίζοντες 2002).

λατούν αυτά τα αγαθά στην Ουκρανία και τα στέλνουν στα σπίτια τους χρησιμοποιώντας το ταχυδρομείο της Λευκωρσίας. Εκατοντάδες κιλά. Κι έπειτα, εκεί πέρα, οι σύζυγοί τους, τα παιδιά τους, οι οικογένειές τους χρησιμοποιούν αυτά τα πράγματα. Όπως στους καιρούς των πρωτόγονων φυλών. Πολεμική λεία, λεηλασία της ψυχής.

Εμείς μιλάμε για πόλεμο, αλλά στη Ρωσία δεν μπορούν να μιλήσουν. Γιατί ο πόλεμος αρχίζει πάντοτε με την αναστολή των λέξεων;

Επειδή κάθε πόλεμος είναι πρώτα απ' όλα ένα μεγάλο ψέμα. Πρέπει να πάρετε υπόψη σας ότι ο Πούτιν θέλει να σφετεριστεί τη θέληση του λαού. Γι' αυτό δεν θέλει οι άνθρωποι να γνωρίζουν την αλήθεια. Να γνωρίζουν, για παράδειγμα, τον λόγο για τον οποίο το ραδιόφωνο Ηχώ της Μόσχας υποχρεώθηκε να σταματήσει τις εκπομπές του. Αυτός είναι

ο λόγος: ο πληθυσμός δεν πρέπει να γνωρίζει. Το πιο εντυπωσιακό είναι η αντίδραση των πολιτών σε αυτή τη δήμευση της αλήθειας. Είδα στην τηλεόραση έναν δημοσιογράφο που περπατούσε στην Κόκκινη Πλατεία, στη Μόσχα, και ρωτούσε τους περαστικούς: Τι σκέφτεστε για τον πόλεμο στην Ουκρανία; Η απάντηση του ενός στους δύο, αν όχι περισσότερων, ήταν η υποστήριξη στον Πούτιν. Μου έκανε εντύπωση μια γυναίκα που είπε: «Η αδελφή μου ζει στο Χάρκοβο που βομβαρδίστηκε και αυτή έμεινε χωρίς σπίτι, αλλά εγώ πάντως υποστηρίζω τον πρόεδρό μας. Επειδή, αν δεν είχαμε επιτεθεί εμείς, θα μας είχαν επιτεθεί οι Αμερικανοί». Είναι μυθεύματα που έχουν εντυπωθεί στη συνείδηση των ανθρώπων.

Πώς εξηγείται όμως αυτή η συναινεση, είναι μόνον προϊόν της προπαγάνδας;

Σίγουρα όχι. Ξέρετε, εγώ αυτή την περίοδο γράφω ένα βιβλίο για την κατάσταση στη Λευκωρσία και για τον πόλεμο στην Ουκρανία και οφείλω να πω ότι, μελετώντας και αναλύοντας όσα συμβαίνουν, είναι όλο και πιο δύσκολο να θεωρήσουμε τον Πούτιν τον μοναδικό υπεύθυνο. Κάθε Ρώσος φέρει το δικό του μερίδιο ευθύνης. Γιατί καθένας, ακόμα και στην απομόνωσή του, στον φόβο του, στη μοναξιά του, μπορεί να αναρωτηθεί τι είναι αυτός ο πόλεμος, τι είναι σωστό σε όσα κάνουμε στην Ουκρανία, και να βγάλει τα συμπεράσματά του. Ωσπου να ανακαλύψει το αληθινό ζήτημα: αυτός ο πόλεμος εγκαλεί μια συλλογική ευθύνη.

Όλοι ένοχοι, κανένας αληθινός ένοχος;

Ακριβώς το αντίθετο. Θέλω να πω ότι το μύθευμα ενός καταπιεζόμενου και δυστυχημένου λαού είναι υπερβολικά εύκολο, δεν εξηγεί τίποτα. Χρειάζεται να κατανοήσουμε ότι και ο λαός είναι υπεύθυνος και να έχουμε το θάρρος να το πούμε, επειδή από δω πρέπει να ξεκινήσουμε. Να, για παράδειγμα, και μια άλλη υποκλοπή: ένας Ρώσος στρατιώτης στην Ουκρανία μιλάει με τον πατέρα του και δεν του αφηγείται τα τρομερά πράγματα που κάνουν εκεί, αλλά παραποιείται. «Μπαμπά, μας είχαν πει ότι θα μας πλήρωναν περισσότερο, αλλά μας έδωσαν ελάχιστα». Ούτε μια λέξη για τα βάσανα της Μαριούπολης, για την τραγωδία της Μπούτσα, για τα περισσότερα από πέντε εκατομμύρια πρόσφυγες, για τα εκατοντάδες παιδιά που σκοτώθηκαν ή χάθηκαν. Ένας κόσμος έχει αφανιστεί από αυτό το δράμα και εμείς είμαστε μπροστά σε έναν πατέρα που λέει στον γιο του να κερδίσει όσο περισσότερα μπορεί, μέχρι να επιστρέψει στο σπίτι. Και εγώ προσωπικά, ως συγγραφέας, είμαι απελπισμένη. [...]